

ВИСНОВОК

наукового керівника

щодо дисертації Рябовола Дмитра Анатолійовича

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему: «Конкуренція в умовах цифрової трансформації»

(назва дисертації)

на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 Економіка

(шифр і назва спеціальності)

1. Характеристика особистості здобувача.

Короткі відомості про отримання здобувачем вищої та післядипломної освіти.

Рябовол Д.А. Народився 3.02.1998 року, м. Харків.

Закінчив у 2020 році Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Отримав ступінь вищої освіти магістр, спеціальність 051 Економіка, освітня програма "Економіка та економічна політика".

У 2021 році вступив за конкурсом до аспірантури економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Навчається на ОНП за галуззю знань 05 Соціальні та поведінкові науки для здобуття ступеня доктор філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Сімейний стан - неодружений.

За час навчання в аспірантурі проявив себе як наполегливий, цілеспрямований, та дисциплінований аспірант. Має хист до наукової роботи.

2. Виконання освітньо-наукової програми.

Аспірант Рябовол Д.А. повністю виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за спеціальністю 051 Економіка, який включав цикл загальної підготовки 22 кредита, цикл фахової підготовки 23 кредити (6 кредитів – нормативні компоненти, 12 кредитів вибіркової компоненти, 5 кредитів педагогічна практика), за дисциплінами:

Філософські засади та методологія наук. досліджень 5 кредитів (150 годин)	90
Іноземна мова для аспірантів 10 кредитів (300 годин)	100
Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень 4 кредити (120 годин)	100
Інтелектуальні системи аналізу даних 3 кредита (90 годин)	85
Сучасна теоретична економіка 3 кредита (90 годин)	90
Методологія дослідження та практика вимірювання економічних процесів 3 кредита (90 годин)	95

Економічна компаративістика: порівняльний аналіз сучасних економічних систем 3 кредита (90 годин)	92
Методика викладання економічних дисциплін 3 кредита (90 годин)	90
Соціальна відповідальність 3 кредита (90 годин)	92
Національна економіка України в умовах європейської інтеграції 3 кредита (90 годин)	95
Педагогічна практика 5 кредитів	90

що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 283 від 03.04.2019, № 283 від 03.04.2019, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024 та галузевому стандарту вищої освіти зі спеціальності 051 Економіка для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 10.05.2022 р. № 424.

Аспірантом Рябоволом Д.А. здобуто глибинні знання зі спеціальності 051 Економіка (45 кредитів ЄКТС): набуто практичних навиків, сформована інтегральна компетентність: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Проявив себе наполегливим, відповідальним науковцем, своєчасно виконував всі розділи індивідуального навчального плану, відвідував лекції та семінарські заняття, які проводили науково-педагогічні працівники факультету.

Аспірант Рябовол Д.А. оволодів загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду.

Під час виконання освітньо-наукової програми аспірант Рябовол Д.А. набув універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять.

Рябовол Д.А. набув мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

Аспірантом Рябоволом Д.А. здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. Рябовол Д.А. оволодів методологією наукової та

педагогічної діяльності, а також провів власне наукове дослідження, результати якого мають новизну, теоретичне та практичне значення.

3. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми).

Індивідуальний план наукової роботи аспіранта Рябовола Д.А. було затверджено рішенням вченої ради економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (протокол № 14 від 25.11.2021р.). Науковий керівник Коломієць Ганна Миколаївна, професор ЗВО, доктор економічних наук, професор) була затверджена з 20.04.2023 р. у зв'язку зі смертю наукового керівника – (д.е.н., проф. Тютюннікової С.В.). 2024-2025 н.р. знаходився в академічній відпустці. Термін виконання роботи: 2021-2026 роки.

Аспірант Рябовол Д.А. своєчасно виконував всі розділи індивідуального плану наукової роботи в установлені терміни. Своєчасність та повнота виконання індивідуального плану аспіранта підтверджена результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації.

Відповідально ставився до поставлених завдань. Зокрема, своєчасно і в повному обсязі провів усі види досліджень із застосуванням сучасних та інформативних методів дослідження.

4. Актуальність дисертації.

Аспірантом Рябоволом Д.А. спільно із науковим керівником за результатами аналізу наукової літератури в обсязі 325 джерел (в тому числі 273 англomовних), встановлено, що аналізу сучасних конкурентних відносин приділяється значна увага, разом з тим спостерігається недостатність фундаментального дослідження даного феномену.

Швидкі зміни, які відбуваються в епоху цифрових трансформацій, постійно перетворюють господарське середовище та конкурентні відносини, це вимагає перегляду усталеного сприйняття природи конкуренції, насамперед, з точки зору впливу перманентних цифрових трансформацій. Тема має практичну значущість в сучасних реаліях України з огляду на необхідність виокремлення напрямів удосконалення регулювання конкурентних відносин як засобу розвитку національної економіки.

На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

5. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Аспірант Рябовол Д.А. виконав дослідження в межах планової науково-дослідної теми кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна «Радикальна невизначеність як імператив інституційних трансформацій господарської системи» Номер державної реєстрації 0124U001667, де особисто автором

досліджувалися конкуренція: зміст, моделі регулювання в контексті впливу на національну економіку.

6. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Аспірантом Рябоволом Д.А.

Вперше:

-сформульовано уявлення про конкурентну поведінку господарюючих суб'єктів в цифровій економіці на основі застосування принципів поведінкової економіки щодо особливостей когнітивних спотворень, класифіковані види несумлінної конкурентної поведінки, що виникають на основі використання цифрових інструментів (2.3);

-обґрунтована концепція національної конкурентної політики в Україні, яка вже не може обмежуватись антимонопольним регулюванням, має базуватися на ролі держави, як координатора відносин з глобальними інститутами регулювання конкуренції, балансира амбівалентності функцій конкуренції та переходити від статичної протидії монополіям до динамічного стимулювання сумлінної конкуренції, використовуючи превентивні інструменти й поведінкові підходи (3.3).

Набула подальшого розвитку:

-трактовка цифрової трансформації шляхом обґрунтування її перманентного характеру, розкриття її властивостей на основі співвіднесення з технологічною і економічною трансформаціями, виокремлення двох механізмів ініціації інституційних змін, систематизації ризиків, які вона продукує (1.1.);

-теоретичне бачення конкуренції, шляхом обґрунтування її ролі як тригера цифрової трансформації, ускладнення її форм і методів, розширення суб'єктної і об'єктної бази конкуренції; класифікації її моделей за різними критеріями: напрямами конкурентних відносин, еволюцією методів, видами взаємовідносин суб'єктів конкуренції, статичності/динамічності, рівнями функціонування конкуруючих суб'єктів (1.2);

-поняття цифрового ринку щодо його змісту та еволюції, як середовища розвитку цифрової конкуренції, його властивостей на різних етапах життєвого циклу і ознаках сформованого ринку: концентрації влади цифровими гігантами; їх монопольного становища, як швидко виникаючої ознаки; зростаючих бар'єрів входу на такі ринки; алгоритмічної конкуренції. Ідентифіковані різні моделі цифрових ринків (за суб'єктами, за об'єктами транзакцій, за типами платформ, масштабом та рівнем охоплення, моделями монетизації), які обумовлюють особливості конкуренції (2.1);

- наукове уявлення стосовно цифрової конкуренції на основі обґрунтування ускладнення конкурентної взаємодії на цифрових ринках, де поєднуються, елементи конкуренції: горизонтальної та вертикальної, глобальної та локальної; конкуренції та коопетиції; систематизації: інструментів цифрової конкуренції (за впливом на результат (базові, ключові,

виникаючи), конкурентів за технологічною інноваційністю (лідери, послідовники, початківці), застосування цінових і нецінових цифрових методів; диференціації за походженням і інструментами сумлінної і несумлінної конкуренції (2.2);

-концепція ринкової влади за рахунок виокремлення її особливостей в процесі цифрових перетворень, а саме: поєднання транзитивності та інтранзитивності; за реалізацією суб'єктами (компаніями, платформами, екосистемами, споживачами); за засобами здійснення (влада даних, влада платформ, алгоритмічна влада, поведінкова влада, інфраструктурна влада); за формами прояву ринкової влади (явна і прихована) (3.1.).

Удосконалено:

-модель регулювання конкурентних відносин на основі порівняльного аналізу і узагальнення національних практик цифрової конкуренції шляхом виокремлення моноцентричної і поліцентричної моделі, обґрунтування фокусу регулювання: на видах діяльності, на системно важливих суб'єктах, на застосуванні засобів - або заборони, або пом'якшення, або стимулювання конкурентних дій, співставленні ex-post та ex-ante регулювання (3.2);

-систематизація ризикопороджуючих чинників спотвореного сприйняття конкуренції регуляторами, що проявляється в абсолютизації кількісного підходу до розуміння монополізації, переоцінці ролі цінової конкуренції, упередженому сприйнятті великих платформ виключно ворогами конкуренції, ілюзії вибору (латентна ринкова влада) як доказ конкуренції (3.2).

7. Нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження Рябовола Д.А. полягає в тому, що вони поглиблюють наукові уявлення щодо зміни конкуренції в сучасних умовах як імперативах запровадження конкурентної політики.

Викладені в роботі теоретико-методологічні підходи щодо конкуренції в цифровій економіці впроваджено в навчальний процес кафедри економічної теорії та економічних методів управління економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна при викладанні дисциплін «Мікроекономіка», «Поведінкова економіка», «Інституційна економіка», «Бізнес етика та бізнес комунікації» за ОПП бакалавра «Бізнес економіка» спеціальність 051 Економіка та «Управлінська економіка» за спеціальність С1.01 Економіка та міжнародні економічні відносини; «Стратегії розвитку суб'єктів господарювання» за ОПП магістра «Економіка та економічна політика» спеціальність С1.01 Економіка та міжнародні економічні відносини (Акт впровадження).

Відповідно до акту впровадження компанії ГВМО СТОР менеджмент зацікавило обґрунтовані властивості конкурентної поведінки господарюючих суб'єктів в цифровій економіці особливо що стосується когнітивних спотворень, класифікування видів несумлінної конкуренції, що виникають на основі використання цифрових інструментів. Привернуло увагу аргументації ускладнення конкурентної взаємодії на цифрових ринках, де поєднуються елементи конкуренції: горизонтальної та вертикальної, глобальної і локальної; конкуренції та коопетиції (Акт впровадження).

8. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Положення та висновки сформульовані в дисертації Рябовола Д.А. базуються на використанні сучасних наукових концепцій інституційних змін, коректності інтерпретації наукових джерел. Для обґрунтування актуальних тенденцій застосовуються репрезентативні емпіричні дані провідних світових експертно-аналітичних організацій Gartner, McKinsey, PwC, EY.

Зв'язок між метою, завданнями, методами, результатами та висновками показують логічну несуперечність та внутрішню узгодженість міркувань аспіранта.

Публікація головних положень дисертації в провідних фахових журналах України, свідчить про успішне проходження незалежної експертної оцінки його наукових результатів.

Апробація результатів дисертації.

Матеріали дисертації оприлюднено у виступах на 5 міжнародних конференціях:

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Riabovol D.A., Tutunnikova S.V. Platform as a factor of modern competition / Modern Aspects of Modernization of Science: Status, Problems, Development Trends: materials of the 29th International Scientific and Practical Conference, February 7, 2023, Teplice (Czech Republic), remotely / ed. by I.V. Zhukov, Ye.O. Romanenko. – Teplice: NGO “VADND”, 2023. P. 406–411.

Особистий внесок здобувача: узагальнення комплексу факторів впливу на конкурентну поведінку платформ в контексті цифрових ринків.

2. Рябовол Д.А., Коломієць Г.М. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах розвитку цифрової економіки. - Дванадцята міжнар. наук.-практ. конф., Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики 8 вересня 2023 р. Одеса: ОНЕУ. С. 123-124. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi80/0060224.pdf>

Особистий внесок здобувача: узагальнення новітніх засобів забезпечення конкурентоспроможності підприємств в процесі цифрової трансформації.

3. Riabovol D.A. The impact of AI on the competition in the digital economy / Національні економіки в умовах новітніх глобальних викликів: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Харків, 1–28 лют. 2023 р.). – Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова [та ін.]. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 141-143.

URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/uk/article/view/3201/3044>

4. Рябовол Д.А. Цифрова конкуренція як драйвер регіонального розвитку / Проблеми та перспективи забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку територій: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Харків, 27–28 жовт. 2023 р.). – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2023. С. 115–118. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/526ecd46-a474-4c1e-a55e-e89c5a6cb0c3/content>.

5. Рябовол Д.А. Конкуренція – драйвер цифрової інтеграції в корпоративному середовищі / Управління розвитком економічного середовища в умовах глобальних трансформацій: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 6–7 лют. 2025 р.). Харків, 2025. С. 407–409.

URL: <https://econmgmt.uera.karazin.ua/wp-content/uploads/2025/03/Конференція-УПА-6-7-лютого-2025.pdf>.

Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації.

За матеріалами дисертації опубліковано 7 статті, з них 1 – одноосібно.

7 - у наукових фахових виданнях України; та 5 тез доповідей у матеріалах міжнародних конференцій.

Публікації у фахових виданнях України з присвоєнням категорії «Б»:

1. Рябовол Д.А. Регулювання конкурентних відносин в контексті відновлення національної економіки. *Ефективна економіка*. № 8. 2025.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.105>

URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/7367>.

2. Davydov D. S., Riabovol D. A., Kramarenko A. O., Kvitka A. V. The role of cloud technologies in the digital economy. *Бізнес Інформ*. 2020. № 8. С. 171–177. DOI: 10.32983/2222-4459-2020-8-171-177

URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-8_0-pages-171_177.pdf.

Особистий внесок здобувача: формування структурованого та обґрунтованого розуміння впливу розвитку хмарних технологій на ефективність бізнесу в цифровій економіці, та вплив на бізнес-процеси при їх активному впровадженні.

3. Коломієць Г. М., Рябовол Д. А., Амбівалентність впливу е-платформ на конкуренцію. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 20. С. 47-53.

DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.20.47>

URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/4770/4811>

Особистий внесок здобувача: аналіз механізмів стимулюючого та обмежуючого впливу електронних платформ на конкурентні відносини.

4. Коломієць Г.М., Рябовол Д.А. Зміни конкуренції як похідна зміни бізнес-моделей. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку*. №4 (15). 2024. С. 153-167.

DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2024-4-12>

URL: <https://periodicals.karazin.ua/fcs/article/view/24369/22490>

Особистий внесок здобувача: аналіз функціонування глобальних маркетплейсів та їх впливу на конкурентну поведінку підприємств в умовах сучасного цифрового ринку.

5. Коломієць Г.М., Рябовол Д.А. Розвиток конкуренції маркетплейсів як драйвер відновлення економіки України. *Бізнес Інформ*. № 9. 2024. С. 115–122.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-115-122>

URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-9_0-pages-115_122.pdf

Особистий внесок здобувача: обґрунтування важливої ролі конкуренції новітніх бізнес моделей в розвитку внутрішнього ринку, в створенні підґрунтя для сталого економічного зростання та відновлення економіки України.

6. Коломієць Г.М. Меленцова О.В., Рябовол Д.А., Король В.О. Конкурентна поведінка – імператив удосконалення інститутів в цифровій економіці. *Ефективна економіка*. 2025. № 12. С. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.12.32>

Особистий внесок здобувача: характеристика властивостей конкурентної поведінки бізнесу в цифровій економіці.

7. Kolomiets Ganna, Melentsova Olga, Ruabovol Dmitry. Digital competition as a driver of client-oriented strategies. *Економіка та суспільство*. 2025 № 82 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/82>

Провідний внесок за обсягом у матеріалах публікацій належить аспіранту. Рябовол Д.А. провів збір, обробку і аналіз одержаних результатів та підготовку їх до друку.

Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Результати виконаного наукового дослідження конкуренції в умовах цифрової трансформації вирішують важливе наукове завдання, щодо обґрунтування напрямів удосконалення регулювання конкурентних відносин, як засобу розвитку національної економіки та свідчать про особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Спеціальність, якій відповідає дисертація: дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 051 Економіка.

9. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Матеріали дисертації викладено послідовно, логічно з дотриманням науково стилю.

10. **Відповідність дисертації** вимогам п.6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 №44 зі змінами та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

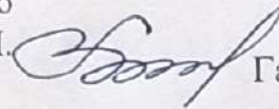
11. **Загальний висновок.**

Індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи Рябовол Д.А. виконав у повному обсязі. Наукові результати аспіранта заслуговують позитивної оцінки.

Рекомендовано подати дисертаційну роботу Рябовола Дмитра Анатолійовича на тему «Конкуренція в умовах цифрової трансформації» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка для розгляду на фаховому семінарі для проведення попередньої експертизи та надання висновку про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Науковий керівник:

Професор ЗВО кафедри економічної теорії та економічних методів управління економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

д.е.н., професор

Ганна КОЛОМІЄЦЬ

